

Riktlinjer för hästgödselhantering

- Inom Oxundaåns avrinningsområde

Antalet hästar ökar stadigt i Stockholmsområdet. Olika informationsinsatser har tidigare vänt sig till hästägare, gällande den miljöpåverkan som hästhållningen ger upphov till. Som en del i Oxundaåns vattenvårdsprojekt har därför dessa riktlinjer tagits fram, riktat till hästägare i de kommuner som ingår i projektet; Sigtuna, Vallentuna, Täby, Sollentuna och Upplands Väsby.

Lagstiftning/krav

Miljöbalkens fem grundstenar är:

1. Människors hälsa och miljön skall skyddas mot skador och andra störningar.
2. Värdefulla natur- och kulturmiljöer skall skyddas och vårdas.
3. Den biologiska mångfalden skall bevaras.
4. En god hushållning med mark och vatten skall tryggas.
5. Återanvändning och återvinning skall främjas.

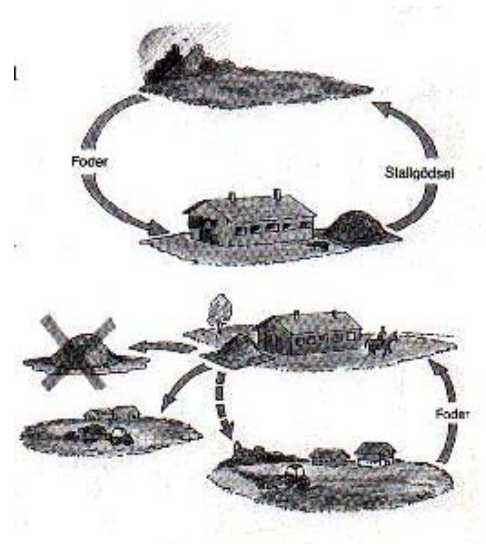
De allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken andra kapitlet gäller all verksamhet på en fastighet eller anläggning, som kan medföra förorening av mark, vatten och luft.

Förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket gäller jordbruksföretag där djur hålls i förvärvssyfte. Med stöd av miljöbalken gäller dessa bestämmelser all verksamhet där hästgödsel uppkommer.

(Se bilaga 1)

Hästgödselns värde

Hästens gödsel innehåller bl.a. de viktiga näringsämnena fosfor, kväve och kalium. Dessa ämnen ingår i hästarnas foder och det är viktigt för kretsloppet att näringsämnena återförs genom hästgödseln som ny näring till växterna. Gödseln innehåller också mindre mängder kalcium, magnesium, svavel, mangan, vilka alla är ämnen som växterna behöver.

Hästgödselns risker

Stallgödsel som lagras och/eller hanteras fel riskerar att läcka ut i sjöar och vattendrag och bidra till övergödning och igenväxning. Minskat siktdjup i sjöar och algbloomning som kan uppträda i sjöar på sommaren är exempel på vad övergödningen leder till. Lakvatten kan också tränga ner i grundvatten och förorena dricksvattenbrunnar.

Lagring av stallgödsel

En häst producerar 7-14 m³ stallgödsel per år inklusive strö. Nästan all växtnäring som hästen äter hamnar i gödseln. Det är bara växande hästar som lagrar växtnäring. Detta innebär att hästgödseln måste samlas upp och återföras till jordbruket. Vid hantering av gödsel bör målet vara att sträva efter en god hushållning med näringsämnen och inte bryta kretsloppet och därmed förorsaka läckage.

Gödselplatta

Lagringsutrymmen för stallgödsel skall med god marginal klara lagringsbehovet under den tid som gödsel inte kan spridas. Enligt lagstiftningen skall gödselplattan vara så stor att den klarar att lagra gödsel som produceras under 6-10 månader. I normalfallet räcker det med 6 månaders lagringskapacitet. Kontakta din kommun för information om vad som gäller för din verksamhet.

Endast gödsel och strö hör hemma i en gödselstad. Man får aldrig kasta balsnören, glas, plast, metallföremål eller annat skräp i gödselstaden!

Container

Ett alternativ till gödselplatta kan vara att ha en tät container eller en tät kärra med höga kanter.

Stallgödselkompost – stuka

För god hushållning med gårdens växtnäring kan gödsel läggas upp i en kompost, så kallad stuka. En stuka är en sträng av gödsel som lagras på eller i anslutning till den mark där den skall spridas. Komposteringstiden varierar beroende på vilket strömedel som finns i hästgödseln, torrsubstanshalten samt om gödseln vänds och luftas. Lagring i stuka är en metod att kompostera stallgödsel men inte en ersättning för lagring på gödselplatta. Riktlinjer för lagring av gödsel i stuka specificeras nedan.

Oavsett hästantal, ska alltid lagringsutrymmena vid lagring av stallgödsel vara utformade så att avrinning eller läckage till omgivningen inte sker.

Krav för lagring av gödsel i stuka

- Torrsubstansen i gödseln ska ligga på minst 25 % vilket innebär att gödseln ska ha en sådan konsistens att den kan lagras till 1,5 meters höjd eller högre.
- Marken där stukan placeras ska vara plan och jorden ska vara tät, helst lera.
- Stukan ska ligga minst 50 meter från dricksvattentäkt och 6 meter från vattendrag. Stukan får inte ligga i sluttning uppströms en dricksvattentäkt.
- Lagringstiden kan minskas genom vändning och luftning av gödseln i stukan.
- Storlek på stukan ska vara dimensionerad efter storlek på spridningsskiftet. Ungefär 20-30 ton per ha är vad som bör spridas.
- En stuka ska inte ligga på samma plats flera år i rad.
- Hänsyn ska tas till omgivande bostäder vid placering av stukan.

Anmälan om uppläggning av gödsel i stuka

Anmälan om uppläggning och placering av stuka ska ske till kommunens miljö- och hälsoskyddskontor innan uppläggningsplatser kan ske i samråd. Upplaget angivet i ton samt skiftets storlek ska också anges i anmälan.

Kontakta ditt lokala miljö- och hälsoskyddskontor för samråd om stukalagring.

Spridning av stallgödsel

Efter lagring i container, kärra, stuka eller på platta ska hästgödseln återföras till kretsloppet genom spridning på mark för odling eller annan användning, t.ex. jordtillverkning. För spridning krävs mark (egen eller arrenderad) och tillräcklig areal. I annat fall krävs ett avtal med en mottagare för spridning eller annan behandling av hästgödseln. Avtalet ska löpa på minst fem år och vara undertecknat av båda parter.

Har man inte egen mark för spridning av gödseln, skall ett avtal med mottagare upprättas. Avtalet ska löpa på minst 5 år.

Spridning på egen mark

På fastigheter med 10 hästar eller fler ska man enligt lagstiftningen ha minst 1 hektar mark till tre hästar, för spridning av gödseln.

Gödsel till avfallsanläggning

Från och med år 2005 är det förbjudet att deponera gödsel på avfallsanläggning.

Rasthagar

Hästar går ofta ute i rasthage eller fälla året om. Ofta ligger det så mycket spillning i rasthagen att man kan betrakta den som en gödselstad. Avrinningen från sådan mark påverkar närliggande vattentäkter och vattendrag negativt.

Rastfällorna ska ha skyddsavstånd på 6 meter till vattendrag/diken och 50 meter till vattentäkter. Marken i hagarna ska vara bårdjord, dränerad eller naturligt ha motsvarande funktion. Den bör mockas regelbundet för att minska näringsläckaget.

Vinterhagar

Under växtsäsongen uppnås en viss balans av näringsämnen då hästen både tillför näringsämnen via spillningen och tar upp näringsämnen via gräset den äter. Detta sker under förutsättning att hagen är tillräckligt stor så att det hela tiden finns ett växttäckte. Vintertid då växternas tillväxt är obefintlig anrikas spillningen på marken och näringsämnen riskerar att urlakas. Vid val av mark för vinterhagar ska artrika, trampkänsliga marker undvikas.

Tillsyn över djur- och miljöskydd

Tillsynen utövas av kommunernas miljöförvaltning eller motsvarande och det är miljönämnden som har ansvaret. Tillsynen är avgiftsbelagd och taxan fastställs av respektive kommuns fullmäktige, varför taxan varierar mellan kommunerna. Flera av kommunerna har för avsikt att se över/revidera taxorna under 2003.

Kommunkontakt

Kontakta din kommun om du undrar över något.

Sigtuna kommun, miljö- och hälsoskyddskontoret, tel. vxl 08-591 260 00

Sollentuna, miljö- och hälsoskyddskontoret, tel. vxl 08-579 210 00

Täby kommun, tekniska kontoret, tel. vxl 08-768 90 00

Upplands Väsby, miljö- och hälsoskyddskontoret, tel. vxl 08- 590 970 00

Vallentuna, samhällsbyggnadsförvaltningen, tel. vxl 08-587 850 00

Litteraturtips/Referenser:

Förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket.

Miljöbalken, SFS 1998:808.

Gödsel i kretslopp, Miljöfakta nr 2:2001, Hästnäringens Miljö- och kvalitetsråd

Hästar – gödsel och miljö, jordbruksinformation 16 – 1995, Jordbruksverket.

Hästar – gödselhantering, Teknik för lantbruket 82 – 2000 JTI, Institutet för jordbruks- och miljöteknik.

Statens jordbruksverks föreskrifter(SJVFS 1999:79) om miljöhänsyn i jordbruket.

Internetadresser

Hästnäringens miljøråd, <http://www.ridsport.se>

Information om Oxundaåns vattenvårdsprojekt, <http://www.oxunda.com>

Statens Jordbruksverk <http://www.jordbruksverket.se>

Lagstiftning <http://www.notisum.se>

Lagstiftning/krav

Miljöbalken 1998:808, kapitel 2

3 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik.

Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket

6 § Inom dessa områden skall jordbruksföretag med fler än tio djurenheter ha utrymme för lagring av stallgödsel som minst motsvarar en gödselproduktion under åtta månader vid djurhållning som omfattar häst. Inom samma område skall jordbruksföretag där tio eller färre djurenheter hålls i förvärvssyfte ha utrymme för lagring av stallgödsel som minst motsvarar en gödselproduktion under sex månader. I övriga landet gäller första stycket enbart jordbruksföretag med fler än 1000 djurenheter.

7 § Vid lagring av stallgödsel skall

1. Lagringsutrymmen vara så utformade att avrinning eller läckage till omgivningen inte sker.
2. påfyllning av flytgödselbehållare och urinbehållare ske under täckning, och
3. flytgödselbehållare och urinbehållare ha ett stabilt svämtäcke eller annan täckning som effektivt minskar ammoniakförlusterna.

Bestämmelserna i 7 § gäller jordbruksföretag i Stockholms län, bestämmelserna i 7 § 2 och 3 gäller enbart för jordbruksföretag med fler än tio djurenheter, medan bestämmelsen i 7 § 1 även gäller för jordbruksföretag där tio eller färre djurenheter hålls i förvärvssyfte.

Spridningsregler för stallgödsel och andra organiska gödselmedel

Statens jordbruksverks föreskrifter om miljöhänsyn (SJVFS 1999:79) reglerar lagstiftning gällande spridning av stallgödsel.